

การผลิตกล้วยพันธุ์ดี

ที่ปรึกษา

นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอัญชลี สุวจิตตานนท์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นายนวนิตย์ พลเคน
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นายครองศักดิ์ สงรักษา
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
นายนิพิฏ์ พินิจผล
ผู้อำนวยการกองขยายพันธุ์พืช

เรียบเรียง

นางสาววิรมณ ปรางทอง
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นางสาววรรณวิสา สพประสงค์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นางสาวเรณู อิมอูระ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก
กองขยายพันธุ์พืช

บรรณาธิการ

นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
นางสาวชนกชนม์ ชิมงาม
นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ออกแบบ

นางสาวนันทพร สุนสาระพันธุ์
นายช่างศิลป์ปฏิบัติงาน
กลุ่มศิลปกรรมส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

จัดทำในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ : พ.ศ.2566

การผลิตกล้วยพันธุ์ดี

กล้วยที่ผลิตเชิงการค้าในประเทศไทยมี 3 ชนิด คือ

- ➊ กล้วยน้ำว้า ได้แก่ กล้วยน้ำว้ามะลิอ่อน กล้วยน้ำว้ากาบขาว กล้วยน้ำว้าปากช่อง 50 กล้วยน้ำว้าฉนวนจันทร์
- ➋ กล้วยหอม ได้แก่ กล้วยหอมทองไทย กล้วยหอมทองไต้หวัน
- ➌ กล้วยไข่ ได้แก่ กล้วยไข่กำแพงเพชร กล้วยไข่เกษตรศาสตร์ 2

กล้วยน้ำว้า

กล้วยหอม

กล้วยไข่

การคัดต้นพันธุ์กล้วยสำหรับปลูก

โดยทั่วไปเกษตรกรมักใช้หน่อจากต้นพันธุ์กล้วยที่สมบูรณ์แข็งแรงไปปลูก อย่างไรก็ตาม การขยายพันธุ์กล้วยโดยใช้หน่ออาจเสี่ยงกับโรคและแมลงที่ติดมากับหน่อพันธุ์ ดังนั้น การใช้ต้นพันธุ์กล้วยจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจึงเป็นทางเลือกที่ดี เนื่องจากเป็นต้นพันธุ์ดี มีลักษณะตรงตามที่ต้องการ ปราศจากโรคและแมลง สามารถให้ผลผลิตในเวลาที่ไม่ใกล้เคียงกัน ช่วยต่อการจัดการแปลง เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด

การปลูกและดูแลรักษากล้วยจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

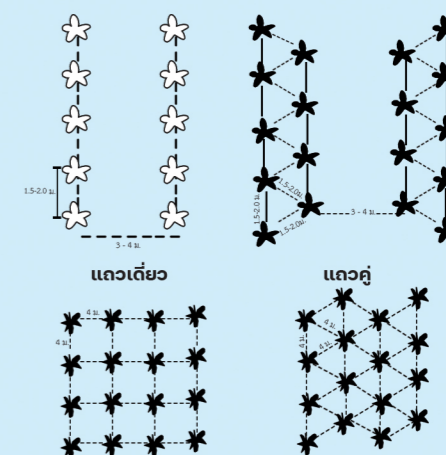
- ➊ การวางแผน การปลูกกล้วยขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด จึงควรวางแผนเรื่องชนิดของกล้วยที่เหมาะสมและระยะเวลาปลูก ให้สัมพันธ์กับระยะเวลาการเก็บเกี่ยว ตามความต้องการของตลาด
- ➋ การกำหนดระยะปลูกกล้วย ควรคำนึงถึงชนิดของพันธุ์กล้วยที่จะปลูก ขนาดของต้นและทรงกอ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำฝน ปริมาณแสงแดด และจำนวนครั้งในการเก็บเกี่ยว

ระยะปลูกที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยชนิดต่างๆ

กล้วยขนาดใหญ่ ไร่หน่อได้มาก ไร่กอได้หลายปี เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยหิน กล้วยตานี ควรใช้ระยะปลูกกว้าง ได้แก่ ระยะปลูก 3x3 เมตร หรือ 4x4 เมตร

กล้วยขนาดเล็ก ไร่หน่อได้ 1-2 หน่อ ในระยะ 1-2 ปี เช่น กล้วยหอม กล้วยไข่ ควรใช้ระยะปลูกค่อนข้างแคบ ได้แก่ 1.5x2 เมตร หรือ 2x2 เมตร หรือ 2x2.5 เมตร เพื่อให้ได้จำนวนต้นและผลผลิตมากที่สุด

แผนผังการปลูกกล้วย

3 การเตรียมหลุมปลูก ระบบรากของกล้วยหากินบริเวณผิวดินและแผ่ออกไปรอบทรงกอ จึงควรขุดหลุมให้กว้างประมาณ 50 เซนติเมตร ลึกไม่ต่ำกว่า 30 เซนติเมตร จากนั้นเอาดินชั้นบนรองก้นหลุม โดยผสมคลุกเคล้ากับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้ว

4 การปลูกล้วย วางต้นพันธุ์กล้วยลงหลุมกลบดินโดยรอบให้แน่น การปลูกในฤดูฝนควรพูนดินกลบโคนต้นให้สูง เพื่อป้องกันน้ำขัง ส่วนการปลูกล้วยในฤดูอื่น ๆ ควรทำเป็นแอ่งน้ำเพื่อขังน้ำ จะทำให้หน้าดินไม่แห้งเร็วจนเกินไป

การวางต้นพันธุ์กล้วยลงหลุม

5 การให้น้ำ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูปลูก โดยปริมาณน้ำที่เหมาะสมสำหรับกล้วยอยู่ระหว่าง 17-20 ลิตรต่อต้นต่อวัน วิธีการให้น้ำที่เหมาะสม ได้แก่ ระบบน้ำหยด ระบบพ่นฝอย (มินิสปริงเกอร์)

6 การใส่ปุ๋ย ควรปฏิบัติตามคำแนะนำจากผลการตรวจวิเคราะห์ดิน โดยใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อให้กล้วยมีการเจริญเติบโตดี ให้ผลผลิตสูง

☑ ให้ปุ๋ยครั้งแรก หลังจากปลูกแล้ว 1 เดือน โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 อัตรา 50 กรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กรัมต่อต้น

☑ เดือนถัดไป ให้เป็นปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 100 กรัมต่อต้นต่อเดือน

☑ ควรให้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้ว สลับกับปุ๋ยเคมีทุก 3 เดือน โดยงดใส่ปุ๋ยเคมีในเดือนที่ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

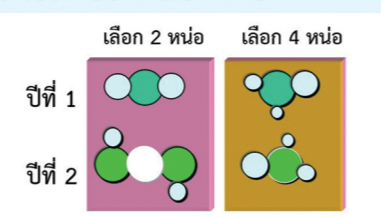
☑ สำหรับกล้วยน้ำว้ามะลิอ่องที่ผลิตเพื่อแปรรูป เป็นกล้วยตากไม่ควรใส่ปุ๋ยเคมี เนื่องจากทำให้ผลกล้วยมีปริมาณน้ำตาลสูง ส่งผลให้กล้วยตากมีสีน้ำตาลเข้ม และมีอายุการเก็บรักษาที่สั้นลง

7 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช หากพบการช้ำทำลายของหนอนกอ ให้ตัดแต่งใบและหน่อเพื่อให้แสงแดดส่องได้ถึงพื้นดิน ร่วมกับการทำกับดักล่อ และเก็บฆ่าทำลายทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยหากพบอาการของโรคตายพรายให้ขุดทิ้งทั้งกอ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายจากการตัดแต่งใบและหน่อ

ตัวเต็มวัยของหนอนกอ

8 การไว้หน่อ หลังปลูกประมาณ 5-6 เดือน จะมีหน่อใหม่เกิดขึ้น ควรตัดแต่งหน่อในทิศทางตรงกันข้ามเพื่อทดแทนต้นแม่เดิม โดยหน่อที่ 1 และหน่อที่ 2 อายุห่างกันประมาณ 4 เดือน เพื่อให้มีผลผลิตกล้วยสดออกตลอดทั้งปี

ภาพจำลองการไว้หน่อกล้วย

การตลาด และการเพิ่มมูลค่า

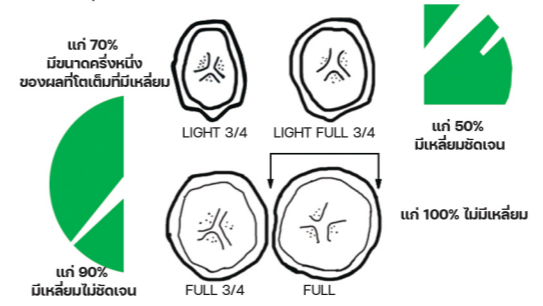

การตลาดกล้วย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ กล้วยสด และกล้วยแปรรูป

กล้วยสด

ตลาดในประเทศ ให้ตัดกล้วยตอนที่แก่จัด 90-100 เปอร์เซ็นต์ กล้วยจะกลม มีเหลี่ยมผ่นน้อย

ตลาดต่างประเทศ ให้ตัดกล้วยตอนที่ความแก่ประมาณ 70-80 เปอร์เซ็นต์ เห็นเหลี่ยมผ่นมากขึ้น กล้วยจะสุกช้าลงอีก 3-5 วัน

รอยตัดของกล้วย

พิจารณาร่วมกับ การนับจำนวนวันของกล้วย โดยเริ่มนับจากวันที่ปลีกล้วยโผล่ออกมาให้เห็น จนถึงวันที่เก็บเกี่ยวได้ หรือเริ่มจากวันที่กาบดอกของหวีแรกเปิดออกจนถึงวันเก็บเกี่ยว โดยกล้วยน้ำว้าจะมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวประมาณ 100-120 วัน หลังจากปลีโผล่พ้นยอดออกมา กล้วยหอมมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวประมาณ 70-90 วัน กล้วยไข่มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวประมาณ 40-45 วัน

ส่วนการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวจะเหมือนกัน ทั้งตลาดในและต่างประเทศ คือ ต้องระมัดระวังอย่าให้ผลกล้วยเสียหาย ตั้งแต่การตัดเครือไปจนถึงมือผู้บริโภค เริ่มตั้งแต่การฆ่าและกล้วยด้วยมีดคม ๆ ตัดผลและหวีที่ไม่ต้องการและเด็ดก้านดอกที่บริเวณปลายผลออก จากนั้นนำลงแช่ในน้ำที่ผสมด้วยโซเดียมไฮโปคลอไรด์ 75-125 ppm หรือใช้บีโนมิล 500 ppm ประมาณ 5 นาที เพื่อป้องกันและกำจัดเชื้อราที่อยู่บริเวณแผล ผึ่งให้แห้ง แล้วบรรจุลงภาชนะที่ต้องการขนย้าย ถ้าเป็นการขายในประเทศมักใส่ในเชิงหรือบางครั้งใช้วิธีเรียงกล้วยเป็นหวี ๆ ซ้อนกันจนเต็มรถแล้วใช้ใบตองคลุม ถ้าเป็นการส่งออกต่างประเทศจะต้องระมัดระวังไม่ให้กล้วยสัมผัสกับของแข็ง เพื่อไม่ให้กล้วยช้ำ หลังจากทำความสะอาดแล้วบรรจุในกล่องตามขนาดเกรด โดยรองรอบกล่องด้วยฟองน้ำ ระหว่างหวีกล้วยมีฟองน้ำบาง ๆ กัน เพื่อกันกระแทก

กล้วยแปรรูป

สามารถแบ่งตามส่วนที่ใช้ในการแปรรูป และเพิ่มมูลค่า ดังนี้

- ผล** ได้แก่ กล้วยตาก กล้วยม้วน กล้วยทอด กล้วยอบเนย กล้วยฉาบ แป้งกล้วย ซอสปรุงรส ไซรัป เป็นต้น

- เปลือกกล้วย** ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ สารสกัดเพคติน อุตสาหกรรมอาหารและยา เป็นต้น

- เส้นใยจากกาบใบ** ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากกระดาษใยต้นกล้วย เพอร์นิเจอร์จากเชือกกล้วย ภาชนะและผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เป็นต้น

- เหง้าหรือหน่อและกาบลำต้น** ได้แก่ น้ำหมักชีวภาพ ใช้เป็นภาชนะปลูกพืช เป็นต้น